

Močiarnica mekotavá

Vlhké lúky sú významné aj pre množstvo ďalších vtáčích druhov, najmä bahniaky, z ktorých tu pravidelne hniezdi kalužiak červenonohý či cíbik chochlatý. Počas migrácie sú lúky významným miestom odpočinku pre desiatky druhov vodných vtákov. Na jarnom ťahu tu môžeme pozorovať kačice lyžičiarky, chrapačky a chrapky, severské divé husi, ale aj ďalšie druhy bahniakov, najpočetnejšie napríklad pobrežníky bojovné, ďalej močiarnice či aj vzácne breháre čiernochosté. Bez pravidelného kosenia a pasenia by tu tieto vtáčie druhy nenachádzali vhodné prostredie. Veľmi dôležitou činnosťou pre zachovanie lúk a podporu potravné základne pre vtáctvo je aj pasenie.

Kosenie a udržiavanie mokrých lúk má význam aj pre ľudí. Popri významnom kultúrnom dedičstve predstavujú podmáčané lúky územia s vysokým potenciálom protipovodňovej ochrany.

Výsledky projektov:

- ✿ od roku 2015 sme obnovili tradičnú pastvu oviec, kôz a dobytku na lúčach s výmerou 85 ha
- ✿ obnovili sme pôvodné ramená a meandre rieky Žitava o dĺžke 2,12 km
- ✿ opravili sme stavidlá a ochranné hrádze na dĺžke 3 km
- ✿ spojili sme zregulovanú Žitavu s pôvodnými ramenami starej Žitavy v PR Žitavský luh
- ✿ sprírodnili sme zregulovanú Žitavu vybudovaním kamenného sklzu pri novom odbernom objekte
- ✿ zlepšili sme ochranu pred povodňami vytvorením vodozádržných kapacít
- ✿ zastavili sme zarastanie lúk, šírenie invázných rastlín a zvýšili populácie cieľových druhov vtákov

Kačica chrapačka s mláďatami

Šišila bocianovitá

Kaluziak červenonohý

Leták vznikol v rámci projektu LIFE12 NAT/SK/000488

„Integrovaný manažment riečnych ekosystémov na juhozápadnom Slovensku“, ktorý podporujú Európska Komisia a Ministerstvo životného prostredia SR. Revitalizačné práce boli implementované v rámci projektov Obnova mokradí – jazero Veľká Krčava a Žitavský luh ACC04P04 programu SK-Klíma, spolufinancovaného z Nórskeho finančného mechanizmu 2014-2021 a štátneho rozpočtu Slovenskej republiky, a projektu LIFE12 NAT/SK/000488 – RiverManagement financovaného Európskou komisiou a Ministerstvom životného prostredia SR.

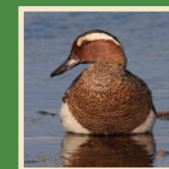
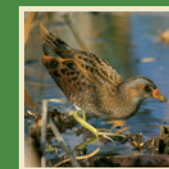
V roku 2025 vydala:

Slovenská ornitologická spoločnosť/BirdLife Slovensko, Zelinárska 4, 821 08 Bratislava, www.vtaky.sk, e-mail: vtaky@vtaky.sk

Foto a kresby: J. Lengyel, M. Sádovský, J. Gúgh, Z. Kiripolská, Š. Benko, B. Čičel, A. Chudý, J. Svetlík.

www.podunajsko.sk
www.vtaky.sk

CHRÁNENÉ VTÁČIE ÚZEMIE Žitavský luh

Trasochvost žltý

Cíbič chochlatý

Labtuška červenohrdlá

Kaňa močiarna

Žitavský luh

Chránené vtáčie územie (CHVÚ) Žitavský luh bolo vyhlásené na rozlohe 155,40 ha vyhláškou Ministerstva životného prostredia SR č. 31/2008 na účel zabezpečenia priaznivého stavu biotopov druhov vtákov európskeho významu a biotopov sťahovavých druhov vtákov chriašťa bodkovaného (*Porzana porzana*), kačice chrapačky (*Spatula querquedula*) a kane močiarna (*Circus aeruginosus*) a zabezpečenia podmienok ich prežitia a rozmnožovania. Pre územie sú charakteristické porasty mokrých lúk a močiarov, ktoré sú dôležitými biotopmi predmetných druhov vtáctva.

Súčasťou CHVÚ Žitavský luh, známeho aj ako Gedrianske lúky, sú:

- Prírodná rezervácia Žitavský luh, bola vyhlásená v roku 1980 na výmere 74,69 ha (z pôvodne navrhovaných 117 ha). Územie predstavuje prírodné a kultúrne cenný komplex aluviálnych lúk a typickej nivnej krajiny Podunajskej nížiny so vzácnymi a ohrozenými rastlinnými a živočíšnymi druhmi.
- Prírodná pamiatka Rieka Žitava vyhlásená v roku 1990 (1,8 ha). Skladá sa z dvoch častí pri obciach Maňa, Kmeťovo a Michal nad Žitavou. Zachováva a chráni meandre rieky Žitavy a pôvodné brehové porasty.

Gedrianske lúky predstavovali v minulosti komplex asi 600 ha lúk a močiarov. K zániku značnej časti došlo okolo roku 1980 na základe socialistického plánu, kedy bola v tejto oblasti zregulovaná rieka Žitava a zorané lúky a močiare. Významne sa zasiahlo do vodného režimu územia. Zanikli cenné lúky, ktoré boli pre územie typické. Dnes sa zachoval len fragment pôvodného územia,

ktoré je dôležité chrániť legislatívne, ale aj zabezpečovať praktickú ochranu. Dôsledky maximálneho zregulovania rieky vidíme dnes vo forme zvýšeného povodňového rizika, znečistenej vody a vysychajúcej okolitej krajiny.

Kulík riečny

Výberové druhy vtákov CHVÚ Žitavský luh

Chriašť bodkovaný (*Porzana porzana*) – tajomne žijúci sťahovavý druh, ktorý žije v močiaroch a zaplavených lúkach. Prezradí sa svojim hlasom, ktorý znie ako švihanie bičom. Žitavský luh patrí medzi 3 najvýznamnejšie hniezdiská na Slovensku. Na juhozápadnom Slovensku ide o posledné zachované hniezdisko druhu. V rámci projektu sme vytvorili vhodné spásané a zaplavované lúčne biotopy, zlepšili vodný režim pre prežívanie druhu.

Kačica chrapačka (*Spatula querquedula*) – malý druh migrujúcej kačice. Na zimu odlieta do Afriky. Obýva zaplavené porasty lúk a močiarov so strieďajúcou sa otvorenou vodnou plochou. Oblubuje nízkobylinnú vegetáciu. Žitavský luh predstavuje jedno z posledných potvrdených hniezdisk na Slovensku. Vďaka obnovenej pastve a zlepšenému vodnému režimu sa zvýšila populácia hniezdiacich chrapáčiek počas projektu až 5-násobne.

Kaňa močiarna (*Circus aeruginosus*) – na území Žitavského luhu hniezdi 3 až 6 párov. Hniezdi v močiaroch, kde si stavia hniezda. Loví na lúkach a poliach najmä hlodavce a menšie vtáky. Na zimu odlieta do Afriky. Pred odletom na zimovisko sa tu zhromažďujú kane na spoločné nocovanie v počte desiatok jedincov.

Kačica chrapačka